

**Zaključki seminarja »Pobuda *Europass usposabljanje (Europass-training)* in razvoj mobilnosti v evropskem izobraževanju«
(petek, 22. aprila 2005, Grand hotel Union, Ljubljana)**

Seminar, na katerega so bili povabljeni predstavniki Gospodarske in Obrtne zbornice, Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Zavoda za šolstvo, Univerz, predstavniki študentov in dijakov, Andragoškega centra Slovenije, Zavoda za zaposlovanje, EURES, CIPS, PCMG, regionalnih razvojnih agencij, koordinatorji v projektih Leonardo da Vinci za leto 2004, člani strokovnega sveta za poklicno in strokovno izobraževanje in drugi, je bil namenjen širjenju poznavanja o pobudi *Europass usposabljanje*, v katero se je Slovenija vključila lansko leto, hkrati z vstopom v EU.

Direktor Centra RS za poklicno izobraževanje, Vladimir Tkalec, je v pozdravnem govoru podrobneje pojasnil namen in program seminarja ter umestil dokument *Europass usposabljanje* v širši okvir beleženja pridobljenih kvalifikacij in kompetenc - mapo dokumentov Europass.

Mag. Slava Pevec Grm, vodja projekta, je v nadaljevanju poglobljeno pojasnila najprej pomen pobude, nato pa je v glavnih točkah povzela delo, ki je bilo opravljeno doslej. Vključevanje Slovenije v delo ekspertnih skupin za izboljševanje transparentnosti kvalifikacij se je začelo že mnogo pred začetkom same pobude *Europass usposabljanje*: najprej v okviru foruma za transparentnost (Evropska komisija), v nadaljevanju pa na pripravljalnih sestankih predstavnikov držav članic in takratnih držav kandidat. Poleg izboljševanja transparentnosti kvalifikacij gre pri pobudi *Europass usposabljanje* za spodbujanje vključevanja praktičnega usposabljanja v izobraževalni proces, za prispevek h kvaliteti in privlačnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja ter za izboljševanje zaposlitvenih možnosti naših dijakov in študentov. V pobudo, ki je v EU stopila v veljavo 1. 1. 2000, je bila Slovenija vključena 1. 5. 2004, prve knjižice pa je bilo mogoče dobiti oktobra lani. Od oktobra do aprila je bilo na Centru RS za poklicno izobraževanje, ki je bil imenovan za nacionalno kontaktno točko, izdanih okoli 110 dokumentov, večinoma za projekte, izvedene v okviru programa Leonardo da Vinci. Največ knjižic je bilo izdanih srednjim in višjim šolam (76 %), sledijo pa visokošolske izobraževalne ustanove (17 %) ter ostale ustanove – podjetja, društva, podjetniški centri (7 %). Kot v evropskem, je tudi v slovenskem okolju na usposabljanja z knjižico *Europass usposabljanje* odšlo nekaj več deklet (57 %) kot (43 % fantov). Dokaj nenavaden v primerjavi z evropskim povprečjem pa je odstotek tistih, ki odhaja na usposabljanja v angleško govoreče države, Veliko Britanijo in Irsko, ki sta med državami gostiteljicami slovenskih šolarjev šele na drugem mestu, medtem ko je bilo največ usposabljanj v Nemčiji (kar 43 %). Na Centru RS za poklicno izobraževanje je bilo v zadnjem letu glede pobude *Europass usposabljanje* opravljenih več promocijskih aktivnosti, prijavljena je bila izčrpna spletna stran ter izdana promocijska zgibanka. Na državni ravni pa nad celotnim procesom Europass bedi medresorska nacionalna projektna skupina. V celotnem štiriletnem obdobju, odkar je bila pobuda uvedena, je bilo na evropski ravni izdanih okoli 100.000 knjižic. V splošnem je bila pobuda *Europass usposabljanje* označena kot uspešna, saj je konsistentno podprla cilje po večji preglednosti in prenosljivosti znanj ter vseživljenjskega učenja. Ugotovljene pomanjkljivosti (ne vključuje študijskih izmenjav, premalo prostora za podroben opis izkušenj, samo papirnata različica) pa bodo odpravljali z novo generacijo Europass dokumentov, v katerem bo dokument *Europass usposabljanje* nadomestil dokument *Europass mobilnost*. Mag. Pevčeva je v nadaljevanju podrobneje predstavila še dokument *Europass mobilnost*, pa tudi ostale štiri dokumente, ki sestavljajo mapo Europass. Nacionalni center Europass, ustanovljen 1. 5. 2005 bo nadaljeval z

delom, ki ga je doslej opravljala nacionalna kontaktna točka, hkrati pa bo prevzel še nove naloge, zlasti na področju koordinacije in promocije. Ga Pevec je še posebej poudarila vlogo NCE pri zagotavljanju kakovosti v mobilnih izkušnjah.

Prva gostja, dr. Monika Thum-Kraft, direktorica Internationaler Fachkräfteaustausch (IFA), ustanove, ki je v Avstriji odgovorna za izvajanje pobude *Europass usposabljanje*, je predstavila delo, ki so ga opravili od leta 2000, ko so začeli z uvajanjem pobude. Avstrija, »najboljši učenec« pobude *Europass usposabljanje*, je bila pri pripravi in izboljševanju ponudbe, povezane z kontekstom dokumentov *Europass usposabljanje* zelo domiselna in učinkovita. Med vsemi državami je bila edina, ki je pripravila on-line različico, ki je bila v tiskani obliki identična originalnemu dokumentu, kar je organizatorjem prihranilo čas pri ročnem vpisovanju podatkov, lastnikom knjižice pa težave z nečitljivimi ali grdo izpisanimi dokumenti. Vzporedno z informacijami o pobudi so razvili izjemno dobro ponudbo ostalih storitev: objavili so primere prijav iskalcev zaposlitve, ustanovili bazo podjetij in iskalcev zaposlitve, pripravili izčrpne informacije o vsaki od držav v katero je možno oditi na usposabljanje, ponudili posebne informacije za ciljne skupine (podjetja, ženske), ponudili nekaj podrobnih opisov opravljenih izkušenj (*»case studies«*), forum ponudb za izmenjave, klepetalnico in podatkovno bazo ter izvedli podrobne ankete med bivšimi udeleženci. IFA poleg upravljanja in distribucije dokumentov *Europass usposabljanje* projekte mobilnosti tudi organizira in spremlja (vsako leto se prijavi za sredstva iz programa Leonardo da Vinci) ter upravlja z posebno finančno pomočjo za nadarjene dijake/vajence, za katere organizira namestitve v tujini. Ga Thum-Kraft pa je posebej poudarila, da je proces navezovanja stikov s podjetji ter partnerji iz tujine dolgotrajen proces, ki je vse prej kot lahek: posebne čarobne formule za osveščanje podjetij ni, potrebno pa je vztrajati ter nenehno vzpostavljati in negovati osebne stike.

Ga. Majda Širok, direktorica Centra za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) je predstavila mobilnost na področju izobraževanja in usposabljanja v luči nadaljnjega razvoja. Dejstvo je, da si je Evropa za leto 2010 zadala zahtevne cilje, v katerih imata izobraževanje in usposabljanje pomembno vlogo, saj naj bi Evropa pregovorno postala »na znanju temelječa družba«. V paket izboljšav sodi med drugim tudi povečanje mobilnosti in izmenjav, za kar bo v prihodnjih letih namenjenih več sredstev, posledica tega pa naj bi bila dvakrat do trikrat večja fluktuacija mednarodnih izmenjav. Vsebinsko gre za spremembe, usmerjene na eni strani v vseživljenjsko učenje, na drugi strani pa za spremembo paradigme, ki bo morala iti še dalj od učenja z delom (*»learning by doing«*) ter se oblikovala v učenje z odhodom v tujini (*»learning by leaving«*) - v pridobivanje samostojnosti in spretnosti ne le v delovnem okolju, temveč v delovnem okolju *druge evropske države*. Ga. Širok nam je lahko, zaradi pregleda, ki ga ima nad celotno situacijo mobilnosti v slovenskem prostoru, pripravila celovit pregled dosežkov in aktivnosti, s katerimi se lahko že pohvalimo: vzpostavitev informacijskih centrov (Enic/Naric, Europass, NRP,...), organizirano mednarodno konferenco (februar 2004), pripravljenim poročilom o opravljenem delu in dosežkih 2003/2004 v okviru poročila »Izobraževanje in usposabljanje 2010«, pripravljen plan mobilnosti Leonardo da Vinci 2005/2006, vrednotenje v okviru nacionalnih predpisov (točke), vrednotenje projektov z nagradami (nagrada EU, nacionalna nagrada), odpravo mnogih zakonskih ovir... Postregla nam je tudi z podatki o obsegu mobilnosti v okviru dveh najpomembnejših evropskih programov, programih Socrates in Leonardo. Največji del mobilnosti v okviru Socratesa v obdobju 2000-2004 predstavljajo študenti, ki so odšli po znanje na tuje visokošolske ustanove (1802 namestitvev), sledijo pa: v Sloveniji gostujoči študentje (540), izmenjave visokošolskih učiteljev (312), ostala strokovna izpopolnjevanja (159), out-going asistenti za tuj jezik (50), študijski obiski (48), in-coming asistenti za tuj jezik (34), usposabljanje odraslih v okviru programa Gruntvig (16) ter študijski obiski v Sloveniji (3). V

okviru programa Leonardo da Vinci 2000-2004 pa se je usposabljal največ mentorjev (556), ki jim sledijo dijaki (512), študenti (363), mladi delavci (176) ter učitelji jezikov (130). Za prihodnost je izzivov še dovolj: na nacionalnem nivoju je treba zlasti opredeliti tiste cilje in področja, ki bodo označeni kot nacionalna prioriteta, nato pa opredeliti tudi področja, kjer lahko prihajajočim iz tujih držav znanja ponudimo mi (ponudbe, ki so razvojno in gospodarsko zanimive). Za kakovostno pripravo mobilnih izkušenj nas čaka še priprava natančnih navodil za udeležence ter celostni opisnik priprav (jezikovna in kulturna priprava, poročanje, prenos izkušenj, mentorstvo...). Udeležencem moramo zagotoviti preglednost, vrednotenje in priznavanje, podpreti mobilnost kot del učnega/pedagoškega procesa ter preučiti možnosti pridobivanja nacionalnih sredstev, namenjenih mobilnosti. Ob vseh teh načrtih se moramo namreč zavedati, da vse ovire niso bile odpravljene zgolj z vstopom v Evropsko unijo.

Ga. Leonila Pilares, koordinatorica pobude *Europass usposabljanje*, zaposlena na norveškem Teknologisk Institutu, je predstavila uspeh pobude na Norveškem ter podala norveško izkušnjo glede možnosti, ki jih ponujajo nacionalne sheme za mobilnost v podporo izobraževanju, ki obstajajo kot dopolnilo obstoječim evropskim programom. Norvežani lahko poleg EU programov pridobijo sredstva za izobraževanje in usposabljanje v tujini tudi iz nacionalnih shem kot so Nordplus, norveško-nemški program »Gjor det« ali norveško-francoskega bilateralnega programa izmenjav. Pri programu »Gjor det« gre za namestitve v podjetjih, primerne za višje letnike srednjih šol, vajence in študente, pri čemer je obvezna recipročnost (en dijak v tujini v zameno za enega dijaka, ki ga gostijo). Tudi norveško-francoski program je namenjen namestitvam v podjetjih, vendar le v okviru izmenjav na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije. Pri pobudi *Europass usposabljanje* so bili na Norveškem relativno uspešni: zelo uspešni pri informacijski podpori pobude (svojo bazo podatkov so prodali Čehom, Turkom, Romunom, Švedom in Litvancem), manj pa pri širjenju pobude izven okvirov programa Leonardo da Vinci: kar 90% dokumentov je bilo namreč izdanih za usposabljanja v okviru omenjenega programa. Ga. Pilares je živo podala izkušnjo uvajanja ter poudarila, da promocija dokumenta ni lahka naloga. Omenila je tudi, da so imeli ob evalvaciji več pozitivnih odzivov s strani srednjih poklicnih šol kot s strani študentov.

Popoldanski del je bil v znamenju dialoga: okrogla miza, ki jo je vodila ga. Mirjana Kovač, namestnica direktorja Centra RS za poklicno izobraževanje, je poskušala osvetliti dobre in slabe plati projektov mobilnosti iz kar največ zornih kotov. Stališča udeležencev, koordinatorjev, delodajalcev, učiteljev in predstavnikov državne uprave so bila predstavljena z ustreznim naborom sogovornikov: ga. Adrijano Hodak (TŠC Nova Gorica), g. Maticem Kriterjem (študentom ICHM -International College of Hotel Management, ki je bil kot dijak dvakrat na namestitvi v tujini), ga. Mojco Polak (Center RS za poklicno izobraževanje), g. Tonetom Simoničem (Ministrstvo za šolstvo in šport in ga. Majdo Širok, (CMEPIUS). Moderatorica je odprla temo vključevanja Slovenije v evropski prostor mobilnosti ter skušala odgovoriti na vprašanje pripravljenosti sistema, podjetij, šol in posameznikov. Sogovornike je izzvala z vprašanji o motivih, načinu povezovanja z tujimi partnerji, težavah, na katere se naletijo pri pripravah na mobilno izkušnjo, o pričakovanjih, ki jih imajo podjetja, o sistemskem uvajanju izkušenj mobilnosti v izobraževalne programe. Sledila so vprašanja iz publike, ki se je na debato kar živahno odzvala. Govorili smo o jezikovni komponenti kot oviri/motivu pri odhodu v tujino, o umeščanju rezultatov v izobraževalni sistem, o vprašanju strokovne priprave na odhod v tujino, o prevajanju dokumentov v slovenščino,...

Na koncu so bili glavni poudarki strnjeni v nekaj glavnih točk:

- pri dokumentih *Europass usposabljanje* gre predvsem za spodbujanje povezovanja teoretičnega izobraževanja z delom, torej za pridobivanje strokovnih kompetenc

- namen pobude je izboljševanje zaposljivosti iskalcev prve zaposlitve
- mednarodne izmenjave so pogosto vir inovacij, saj so srečanja posameznikov iz različnih okolij pogosto zelo kreativni momenti
- gre za bogatenje rednega dela na šoli ter posledično privlačnejši program šol, zlasti srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja
- mobilnost bi morala čim prej postati del kurikula
- mobilnost predstavlja za vse udeležene dodaten strošek oz. dodatno delo, na sistemski ravni je potrebno torej določiti sredstva, ki bodo za to na voljo ter dogovoriti nekaj pravil igre

Glede na odzive med udeleženci seminarja lahko sklepamo, da imamo v Sloveniji na področju pobude Europass še precej dela, marsikaj je treba uskladiti in doreči, nenazadnje pa - ali kot Angleži radi rečejo: *the last but not the least* – ohranjati dialog med vsemi, ki izkušnje mobilnosti soustvarjajo.

Zapisala: Špela Pogačnik